

Fel slutsatser från enkät om läkarstudenter och eutanasi

■ Tore Nilstun berättar i Läkartidningen 32-33/01 (sidorna 3417-18) om en enkätstudie bland medicinstuderande på olika terminer vid Lunds universitet beträffande deras inställning till straffpåföljd för läkare som utövar eutanasi.

Tore Nilstuns slutsats av enkäten är att många studenter anser att det finns fall där aktiv dödshjälp är etiskt försvarbar samt att det enligt majoriteten bör finnas möjlighet till åtals- eller straff- eftergift för läkare som utövar eutanasi.

Begränsat underlag

Det är intressant hur artikelförfattaren kan dra sådana slutsatser av en enkät som innehöll endast en fråga och som ställdes till enbart 135 studenter vid en och samma medicinska fakultet. Vi får inte ta del av hur diskussionen efteråt fördes med studenterna från termin 1, av vilka många senare skulle svara att de anser att läkaren bör slippa påföljd.

Flera aspekter saknas

Det finns flera aspekter som saknas i resonemanget. I vilket sammanhang gjordes studien? Hade man tidigare diskuterat etiska frågor med studenterna eller var detta deras första konfrontation med ett etiskt ställningstagande?

Som bekant ser ju etikundervisningen olika ut på de olika universiteten i landet. Man bör därför redovisa hur mycket man tidigare har arbetat med etik för att ge en bild av grunden för ställningstagandet.

Bristande kontakt med kliniken

Av de tillfrågade har endast de studerande på termin 11 (34 personer) haft kontakt med kliniken under en längre period. På termin 5 har man precis börjat sin kliniska tjänstgöring, och på termin 1 har ju de studerande, trots omfattande förändringar av utbildningsprogrammet på många platser i landet, knappt haft någon patientkontakt alls.

För att kunna dra några slutsatser om medicinstudenters inställning till eutanasi som praxis och de rättsliga påföljderna av eutanasi, bör man ha ett större material i form av ett större antal studenter, studenter från flera olika platser i landet samt från flera terminer.

Dessutom anser jag att man, för att belysa synsättet hos en konkret student, bör ställa flera frågor. En enda fråga belyser knappast huruvida man tycker att eutanasi är etiskt korrekt eller inte, särskilt om frågan är ställd på det sätt den framställs i enkäten.

Dessutom tar Tore Nilstun det stora språnget att konstatera att studenterna

anser att aktiv dödshjälp är etiskt försvarbar.

Rättsligt kontra etiskt

Frågan gällde ju hur den rättsliga aspekten ska skötas, och i frågan framkommer inget om det etiska ställningstagandet. Det är ett vanligt sätt att blanda bort korten genom att förväxla det rättsliga eller lagliga med det etiska. Allt som är oetiskt är faktiskt inte straffbart i lag, även om lagen är till för att skydda människors rättigheter då dessa är hotade.

Däremot finns det internationella

konventioner som strävar efter att ge riktlinjer beträffande konkret praxis i utövandet av sjukvård, till exempel att man som läkare under alla omständigheter bör beakta vikten av att skydda och bevara människors liv. Har studenterna fått ta del av dessa konventioner, som även utgör grunden för Läkarförbundets och Svenska Läkaresällskapets etiska regler?

Jenny Olsson

ST-läkare, njurmedicinska kliniken,
Karolinska sjukhuset, Stockholm
jenny@olsson.as

Replik:

Slutsatsen förhastad, men majoriteten positiv till åtalseftergift

■ Jag medger att ingen fråga ställdes om det etiskt försvarbara med aktiv, frivillig dödshjälp (enligt den nederländska modellen). Jag borde därför, som Jenny Olsson med rätta påpekar, inte dra slutsatsen att många studenter anser att »det finns fall där aktiv dödshjälp är etiskt försvarbart«.

Det redovisade materialet ger inget stöd för denna slutsats. Studenterna kan, utan motsägelser, anse att dödshjälp alltid är oetiskt och samtidigt försvara åtals- eller straffeftergift.

Det finns dock andra studier som kan tyda på att så inte är fallet [1, 2], dvs att många läkarstuderande anser att aktiv, frivillig dödshjälp kan vara etiskt försvarbar.

Negativa till legalisering

Däremot tyder min enkätstudie på att majoriteten av de tillfrågade studenterna i Lund faktiskt har en negativ inställning

till legalisering, men är positiva till åtals- eller straffeftergift.

En ännu ej publicerad uppföljande studie har gjorts i Uppsala (177 ingenjör-, 299 jurist-, 78 läkar- och 156 sjuksköterskestuderande). Svaren från de fyra olika grupperna pekar alla i samma riktning som Lundastudien.

Tore Nilstun

docent, enheten för medicinsk etik,
Lunds universitet
Tore.Nilstun@medetik.lu.se

Referenser

1. Nilstun T, Eriksson G. Den goda döden och sjukvården. Ett bidrag till den omöjliga eutanasidebatten. Läkartidningen 1993;90:1947-50.
2. Nilstun T, Melltorp G, Hermerén G. Surveys on attitudes to active euthanasia: to draw normative conclusions is problematic. Scandinavian Journal of Public Health 2000;28:111-6.

En läkare kan vara för dödsstraff

■ Torbjörn Jonson och Anders Milton skriver var sitt inlägg om dödsstraffet som de är negativa till (Läkartidningen 30-31/01, sidan 3356).

Att läkare inte ska delta i en avrättningsprocedur anser även jag, som förespråkare av dödsstraff, som ganska naturligt. Jag tror också att en avrättning kan skötas utan läkare och ändå garantera t ex att den dödsdömda inte får lida i onödan de sista minuterna av sitt liv.

Vill gå ett steg längre

Men det som oroar mig med Jonsons och Miltons inlägg är att de vill gå ett steg

längre och tycker att läkarkåren även principiellt, och som en man, ska deklarerat sitt motstånd mot dödsstraffet.

Detta är mycket anmärkningsvärt. Frågan om dödsstraffet är bl a en politisk, social, filosofisk och religiös fråga som man kan ha olika uppfattning om beroende på vilka referensramar och värderingar man har. Det är naivt om man inbillar sig att alla i en viss yrkeskategori med automatik borde ha en samsyn i en viss kontroversiell fråga.

Motståndare och förespråkare till dödsstraffet finns inom alla yrkeskategorier. I en nyligen redovisad Sifo-un-